

บทที่ 2

การบริหารสินทรัพย์สภาพคล่อง

2.1 หลักการทั่วไป

“การบริหารเงินทุน”¹ (Management of Bank Funds) ให้มีประสิทธิภาพที่สุดคือ ให้มี “รายได้สูง โดยไม่เสื่อมความมีสภาพคล่อง” กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ธนาคารจะต้องมีเงินพร้อมเสมอที่จะจ่ายเงินฝากคืนแก่ลูกค้าเมื่อทวงถาม และพร้อมที่จะปล่อยสินเชื่อตามวงเงินที่ธนาคารกำหนด แต่ในขณะเดียวกันก็จะต้องคำนึงถึงการแสวงหารายได้มาเพื่อจ่ายค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ดอกเบี้ยเงินฝาก เงินเดือนเจ้าหน้าที่ ค่าใช้จ่ายสำนักงานต่าง ๆ และผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้นที่นำเงินมาลงทุน นอกจากนั้น ธนาคารยังจะต้องหาทางลดความเสี่ยงภัยจากเงินลงทุนให้น้อยที่สุดด้วย อย่างไรก็ตาม การรักษาความมีสภาพคล่องหรือความเหลว และการแสวงหารายได้นั้นมักจะขัดแย้งกันอยู่ตลอดเวลา เพราะถ้าจะมีสภาพคล่องสูง รายได้ก็จะน้อย และถ้าจะให้มีความสภาพคล่องต่ำ โดยใช้เงินไปในทางที่เสี่ยงภัยมาก รายได้ก็จะสูงขึ้น ฉะนั้นนักบริหารการธนาคารจึงต้องระมัดระวังที่สุดที่จะรักษาความมีสภาพคล่องไว้โดยมิให้เสียโอกาสรายได้ และพยายามลดการเสี่ยงภัยให้เหลือน้อยที่สุด ด้วยการจัดสรรเงินให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด

การบริหารสินทรัพย์สภาพคล่อง (Liquid Assets Management) เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารเงินทุนในด้านสินทรัพย์ ซึ่งจะต้องมีการบริหารสินทรัพย์ทั้ง 2 ประเภท

1. สินทรัพย์ที่มีผลตอบแทนแก่ธนาคาร (Earning Assets) ได้แก่เงินให้กู้ยืมในตลาดสินเชื่อ (Loan) เงินให้กู้ยืมในตลาดเงิน ได้แก่ เงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคาร (Interbank Market) เงินลงทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ ได้แก่ เงินลงทุนในตลาดซื้อคืนพันธบัตร (Repurchase Market) ฯลฯ

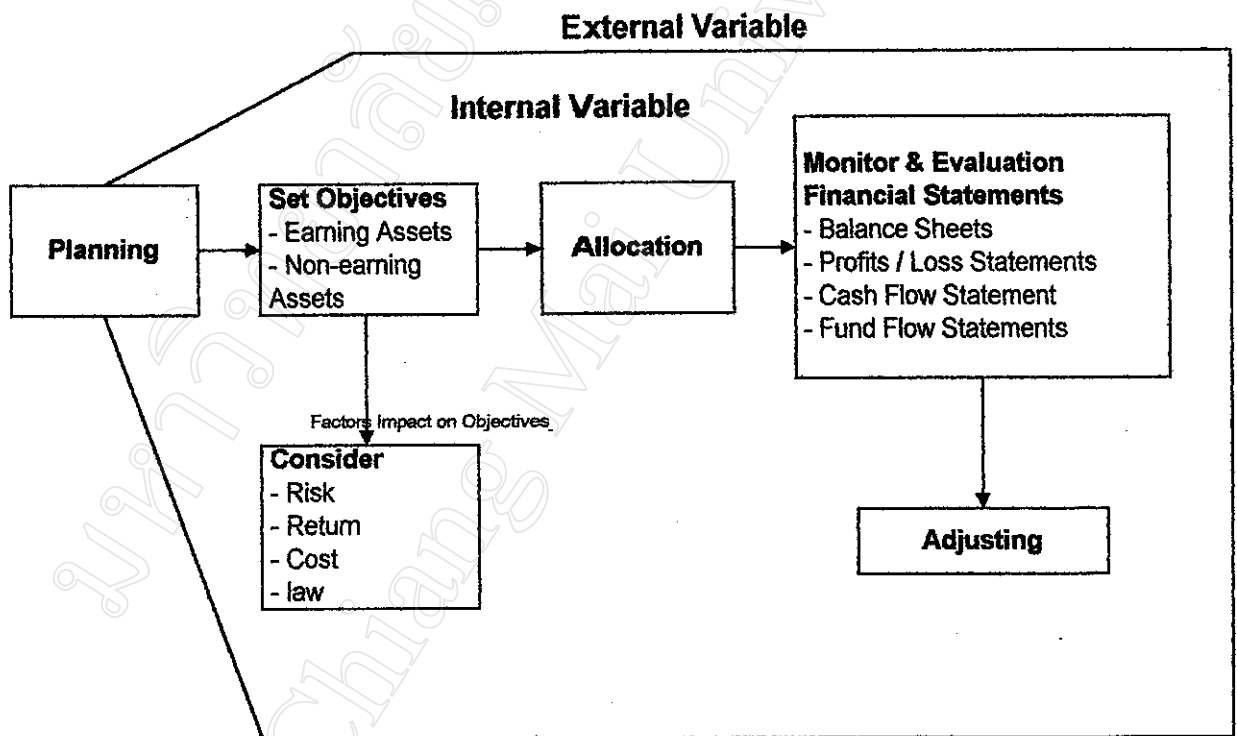
2. สินทรัพย์ที่ไม่มีผลตอบแทนแก่ธนาคาร (Non Earning Asset) ได้แก่เงินสด (Cash) เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (Balance Bank of Thailand) เงินสำรองตามกฎหมาย (Legal Reserve) และเงินสำรองส่วนเกิน (Excess Reserve)

¹Roland I, Robinson., “The Management of Bank’ Funds”, 2 nd ed, New York, (Mc Graw Hill Book Company, 1962), p.57.

ดังนั้นหลักการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องจะต้องมีการจัดการสินทรัพย์สภาพคล่อง ทั้งสินทรัพย์ที่มีผลตอบแทนแก่ธนาคารและสินทรัพย์ที่ไม่มีผลตอบแทนแก่ธนาคารในสัดส่วนที่เหมาะสมอันจะนำมาซึ่งผลกำไร และมีความเสี่ยงน้อยต่อการขาดสภาพคล่อง โดยการพิจารณาถึงสภาพคล่องเพื่อการถอนเงินฝาก (Deposit Liquidity Needs) และสภาพคล่องเพื่อการให้กู้ยืม (Loan Liquidity Needs) เป็นหลัก²

2.2 ขั้นตอนการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่อง³ (Liquid Assets Management Process)

สามารถอธิบายได้ดังรูปที่ 2.1

รูป 2.1 ขั้นตอนการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่อง

²George W. Mc Kinney and William S Brown., "Management of Commercial Bank Funds", (American Institute of Banking, The American Bankers Association, 1974), p.52.

³ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), "Liquid Assets Management", (กรุงเทพฯ:ฝ่ายวางแผนการเงิน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2537), หน้า 42-54.

1. การวางแผน (Planning) ธนาคารจำเป็นต้องมีการวางแผนทางการเงิน และต้องสามารถหากำไรให้เป็นไปตามเป้าหมาย โดยจะต้องรักษาสภาพคล่องที่ต้องการไว้ ความแข็งแกร่งของเงินกองทุน ความสามารถในการบริหารอัตราดอกเบี้ย เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยคือต้นทุนทางการเงินที่มีผลต่อสถานะความมั่นคงของธนาคาร การวางแผนทางการเงินและควบคุมการบริหารการเงิน ส่วนใหญ่จะใช้ “การบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน” (Asset /Liability Management) ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การบริหารสินทรัพย์สภาพคล่อง เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสินทรัพย์และหนี้สิน (Asset/Liability Management) ก่อนที่จะบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องได้จะต้องมีเม็ดเงินในจำนวนเงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้มา (Source of Funds) นี้ มีดังนี้

1. เงินลงทุนของผู้ถือหุ้น
2. เงินฝากจากประชาชน
3. เงินกู้ที่ธนาคารได้รับจากสถาบันการเงินต่าง ๆ และอื่น ๆ

เงินฝาก (Deposit) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะมีจำนวนมากเมื่อเทียบกับเงินที่ได้มาโดยทางอื่น ๆ นั่นคือในด้านการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องให้เกิดผลกำไรด้วยการนำไปปล่อยกู้ในตลาดเงิน และดำรงไว้เพื่อเป็นอัตราส่วนขั้นต่ำ และจ่ายแก่ลูกค้าเมื่อกอนนั้นเป็นความจำเป็นด้านการจัดการ (Managerial Needs) นั่นคือ (Use of funds) ได้แก่

1. ให้ลูกค้ากู้ยืมและซื้อลด
2. ลงทุนในหลักทรัพย์
3. ลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ และอื่น ๆ

ก่อนการวางแผนการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องจะต้องให้ได้ซึ่งเม็ดเงินหรือสินทรัพย์สภาพคล่องมีหลายวิธี ได้แก่ การระดมทุนจากต่างประเทศ การระดมเงินฝาก การออกตราสารทางการเงินต่าง ๆ เช่น FRCD (Floating Rate Certificate Deposit) ฯลฯ เพื่อการจัดการด้านผลกำไรสำหรับการสร้างสภาพคล่อง เพื่อความมั่นคงได้แก่ การเพิ่มเงินกองทุนจากการขายหุ้นเพิ่มทุน การเพิ่มเงินกองทุนขั้นที่ 2 ด้วยการออกหุ้นกู้ด้อยสิทธิ (Subordinate Debenture) ฯลฯ

เมื่อมีสภาพคล่องหรือมีเม็ดเงินเข้ามา ธนาคารพาณิชย์จึงจะสามารถวางแผนในการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องให้เป็นในทิศทางที่ต้องการได้

2. ปัจจัยภายใน (Internal Variable) เป็นตัวแปรที่ธนาคารพาณิชย์สามารถควบคุมได้ ได้แก่ ปริมาณเงินกู้ (Credit Line) ค่าใช้จ่ายสำนักงาน ฯลฯ ถ้าธนาคารสามารถควบคุมต้นทุน (Control Cost) ส่วนนี้ได้ จะก่อให้เกิดผลกำไรเพิ่มขึ้นได้

3. ปัจจัยภายนอก (External Variable) เป็นตัวแปรที่ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบกับธนาคารพาณิชย์เอง

ด้านบวก

- ข่าวลือการลดค่าเงินบาท (Baht Devaluation) ธนาคารพาณิชย์ที่มี Strategic Alliance กับนักการเมือง สามารถฉวยโอกาสทำกำไรจากการซื้อขายดอลลาร์
- เศรษฐกิจขาขึ้น (Progression) เมื่อเศรษฐกิจดี ธนาคารพาณิชย์ปล่อยสินเชื่อไป แล้วได้เงินกลับคืนมาพร้อมดอกเบี้ย ทำให้เกิดผลกำไรงดงาม

ด้านลบ

- อัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ตลาดเงินในประเทศเกิดฝืดขึ้นทันที ยังผลให้ธนาคารมีการปรับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากให้สูงขึ้น ในขณะที่สินเชื่อของธนาคารยังปล่อยให้อัตราต่ำอยู่ต่อไป กรณีนี้ธนาคารก็จะมีกำไรลดลง ถ้าธนาคารเพิ่มอัตราดอกเบี้ยให้สูงต่อไป จะทำให้เกิดปัญหาหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL, Non Performing Loan) ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องขาดทุนจากภาวะกันสำรองอย่างต่อเนื่อง
- การเรียกชำระหนี้คืนจากต่างประเทศทำให้ธนาคารพาณิชย์ขาดสินทรัพย์สภาพคล่องอย่างรุนแรง แล้วแก้ปัญหาด้วยวิธีระดมเงินฝากจึงเกิดสงครามเงินฝาก ทำให้อัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินสูงขึ้น จึงเกิดปัญหา NPL ในระบบสูงขึ้นทำให้ผลการดำเนินงานขาดทุนสร้างปัญหาสภาพคล่องในระบบธนาคารพาณิชย์ เงินกองทุนจึงเสื่อมลงจนทำให้ธนาคารพาณิชย์ทั้ง 15 แห่งต้องปรับตัวด้วยการเพิ่มทุน

4. กำหนดวัตถุประสงค์ (Set Objectives) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องนั้น จะต้องพิจารณาทั้งสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้ (Earning Assets) และสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Earning Assets) บริหารในสัดส่วนที่เหมาะสม มีความเสี่ยงน้อยต่อการขาดสภาพคล่อง นั่นคือการกำหนดวัตถุประสงค์ในการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องจะต้องพิจารณาถึงความเสี่ยงต่าง ๆ เช่น ความเสี่ยงจากการให้กู้ยืม (Loan Risk) และความเสี่ยงจากการเบิกถอน (Withdrawal Risk)

5. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่อง (Factors Impact on Objectives)

5.1 การพิจารณาความเสี่ยง (Consider Risk) ความเสี่ยงในธุรกรรมที่ธนาคารพาณิชย์มีโอกาสเผชิญตลอดเวลาได้แก่

- ความเสี่ยงจากการให้กู้ยืม (Loan Risk) ทำให้เกิดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ประกอบกับกฎเหล็กที่ธนาคารพาณิชย์รับมาจากธนาคารแห่งประเทศไทยที่จะต้องกันเงินสำรองจากการตัดจ่ายเป็นหนี้สูญในอัตราที่เร็วกว่าอดีต ทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องประสบภาวะขาดทุนอย่างต่อเนื่อง

- ความเสี่ยงจากการเบิกถอน (Withdrawal Risk) เนื่องจากไม่มีทฤษฎีใดที่บอกการคำนวณปริมาณเงินให้เพียงพอสำหรับการเบิกถอนเงิน ฉะนั้นธนาคารพาณิชย์จะต้องใช้ความสามารถในการคำนวณเองให้เหมาะสม เพราะขึ้นอยู่กับปัจจัยสามประการคือ ประเภท ลักษณะ และความเคลื่อนไหวของเงินฝาก นโยบายการลงทุน เวลาการให้เครดิตของธนาคาร และภาวะเศรษฐกิจโดยทั่ว ๆ ไป

ดังนั้น ถ้าความเสี่ยงจากการให้กู้ยืม และหรือความเสี่ยงจากการเบิกถอนสูงขึ้น ธนาคารพาณิชย์จะบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องด้วยการดำรงไว้ในปริมาณที่สูงขึ้น และเมื่อความเสี่ยงทั้ง 2 ชนิดน้อยลง ก็จะดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องไว้ในปริมาณที่น้อยลงเช่นกัน

5.2 การพิจารณาผลตอบแทน

5.2.1 ผลตอบแทนจากการถือสินทรัพย์สภาพคล่อง (Return on liquid Assets)

- เงินสด (Cash) และเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย (Balance on bank of Thailand) นั้นมีอัตราผลตอบแทนคือศูนย์ หรือไม่ให้ผลตอบแทนเลย
- เงินฝากธนาคารในประเทศ (Deposits in Banks) และเงินฝากที่ธนาคารต่างประเทศ (Deposits on Foreign Banks) ให้อัตราผลตอบแทนขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงิน แต่เปรียบเทียบกับเงินสดและเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยแล้วให้อัตราผลตอบแทนที่สูงกว่า

5.2.2 ผลตอบแทนจากการปล่อยกู้ในตลาดเงิน (Money Market)

ผลตอบแทนจากการปล่อยกู้ในตลาดสินเชื่อ (Loan Market) การบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องด้วยการปล่อยกู้ในตลาดสินเชื่อ จะให้ผลตอบแทนที่สูงในภาวะที่เศรษฐกิจดีเท่านั้น ถ้าเศรษฐกิจถดถอยผลตอบแทนจะต่ำ ทำให้ธนาคารพาณิชย์ขาดสภาพคล่อง

ผลตอบแทนจากการปล่อยกู้ระหว่างธนาคาร (Interbank Market) การบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องด้วยการปล่อยกู้ในระหว่างธนาคารนั้น ใช้ปริมาณสินทรัพย์สภาพคล่องเป็นปริมาณที่มาก แต่ให้อัตราผลตอบแทนที่สูง แต่ยังมีความเสี่ยงเนื่องจากการเป็นการปล่อยกู้

โดยไม่มีหลักประกัน (Clean Loan) อาจจะได้รับชำระคืนช้า ฉะนั้นจะต้องมีการวางแผนการพยากรณ์ปริมาณสินทรัพย์สภาพคล่องในปริมาณที่น้อย

ผลตอบแทนจากการปล่อยกู้ในตลาดซื้อคืนพันธบัตร (Repurchase Market) ให้อัตราผลตอบแทนที่สูง จึงจูงใจให้มีการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องให้มีปริมาณเพิ่มขึ้นเช่นกัน

5.3 ต้นทุนทางการเงิน

ต้นทุนจากการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนภายนอก

ต้นทุนการกู้เงินจากแหล่งเงินทุนภายนอกอื่นได้แก่ อัตราการกู้ยืมระหว่างธนาคาร (Interbank Rate) อัตราการซื้อคืนพันธบัตร (Repurchase Rate) อัตราการกู้ยืมจากต่างประเทศ มีอิทธิพลต่อการจัดการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่อง ในทิศทางเดียวกัน ถ้าอัตราดอกเบี้ยเหล่านี้สูงขึ้น จะต้องมีการจัดการบริหารในเชิงปริมาณเพิ่มขึ้น และในเชิงคุณภาพด้านการจัดการให้เกิดผลกำไร แต่ถ้าอัตราดอกเบี้ยลดก็จะมีจัดการในเชิงปริมาณที่ลดลงเช่นกัน

ต้นทุนจากดอกเบี้ยจ่ายของผลิตภัณฑ์ธนาคารพาณิชย์

ต้นทุนดอกเบี้ยจ่ายที่ธนาคารพาณิชย์ต้องคำนึงได้แก่ ดอกเบี้ยจ่ายออมทรัพย์ ดอกเบี้ยจ่ายเงินฝากประจำทุกประเภท ดอกเบี้ยจ่ายตราสารต่าง ๆ เช่น บัตรเงินฝาก (NCD) หุ้นกู้ด้อยสิทธิ หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ ฯลฯ เนื่องจากดอกเบี้ยจ่ายและเงินปันผลตราสารประเภทต่าง ๆ มีผลต่อกำไรขาดทุนที่จะไปคอยเพิ่มมูลค่า หรือลดมูลค่าของเงินกองทุนที่ธนาคารพาณิชย์จะสามารถดำเนินงานได้ด้วยควมราบรื่นและมั่นคง จะต้องเอาใจใส่ต่อเงินกองทุนให้ได้มาตรฐานตามที่ IMF วางกรอบไว้ เมื่อผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ครอบคลุมจ่ายดอกเบี้ย หรือจะต้องเคลื่อนย้ายเม็ดเงินไปที่อื่น ธนาคารพาณิชย์จะต้องมีความสามารถในการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องในการจ่ายคืนเมื่อทวงถามได้ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการขาดสภาพคล่องที่อาจเกิดขึ้น (Protective Liquidity)⁴

⁴Robinson, "The management of Bank' Funds", p.57.

5.4 กฎหมาย กฎหมายที่สร้างข้อจำกัดในการบริหารสินทรัพย์เฉพาะคล่องหลายฉบับได้แก่ มาตรา 10 ว่าด้วยการดำรงเงินกองทุนค่อสินทรัพย์เสี่ยง มาตรา 11 ว่าด้วยการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก และมาตรา 12 ว่าด้วยการลงทุนในหลักทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์จะต้องมีการบริหารจัดการกับสินทรัพย์สภาพคล่องให้ได้มาตรฐานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยวางไว้ มิฉะนั้นจะถูกลงโทษตามที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์

6. การกระจายหรือจัดการ (Allocation) การจัดการสินทรัพย์สภาพคล่องภายใต้ขั้นตอนต่างๆ และข้อจำกัดต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับนโยบายและแผนกลยุทธ์ของธนาคาร เนื่องจากแต่ละธนาคารมีข้อจำกัดต่างกัน ได้แก่ ต้นทุนทางการเงิน การประหยัดต่อขนาดและขนาดของสินทรัพย์ที่ต่างกัน
7. ตรวจสอบและประเมินผล (Monitor & Evaluate) จากเครื่องมือทางการเงินต่าง ๆ ได้แก่งบดุล (Balance Sheets) งบกำไรขาดทุน (Profit / Loss Statement) งบกระแสเงินสด (Cash Flow Statement) หรืองบกระแสทุน (Fund Flow Statement) ด้วยอัตราส่วนทางการเงิน อัตราการเปลี่ยนแปลงผลการดำเนินงานจากงบการเงินต่าง ๆ จะเป็นเครื่องชี้ถึงประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องได้เป็นอย่างดี
8. การปรับตัว (Adjusting) ในที่นี้จะหมายถึง การบริหารสินทรัพย์สภาพคล่อง เพื่อให้เกิดผลกำไร และมีความเสี่ยงน้อยต่อการขาดสภาพคล่อง คือ การบริหารในเชิงคุณภาพและปริมาณ นั่นคือการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องจะต้องบริหารให้มีความสัมพันธ์ภายใต้สถานะเศรษฐกิจต่างๆ ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอ

2.3 เครื่องมือในการบริหารสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์

เมื่อธนาคารพาณิชย์มีสินทรัพย์สภาพคล่องเกินความต้องการหรือขาดสินทรัพย์สภาพคล่องและต้องการหาเงินเข้ามาเพิ่ม ขณะนี้กระแสสังคมมองว่าธนาคารเป็นผู้ขูดรีด มีเงินแล้วไม่ให้ลูกค้าเพื่อนำเงินไปเสริมสภาพคล่อง และไม่ยอมปล่อยกู้ในตลาดระหว่างธนาคาร (Interbank) เนื่องจากการกู้ยืมแบบไม่มีหลักประกัน แต่กลับเอาไปลงทุนในตลาดอาร์พี แสงหาผลกำไรด้วยอัตรา

ดอกเบี้ยที่สูงในยามเศรษฐกิจถดถอย ฉะนั้นธนาคารจึงมีเครื่องมือบริหารสภาพคล่องชนิดต่างๆ เพื่อการบริหารเงินสภาพคล่องส่วนเกินให้เกิดผลกำไร และมีความเสี่ยงน้อยต่อการขาดสภาพคล่อง

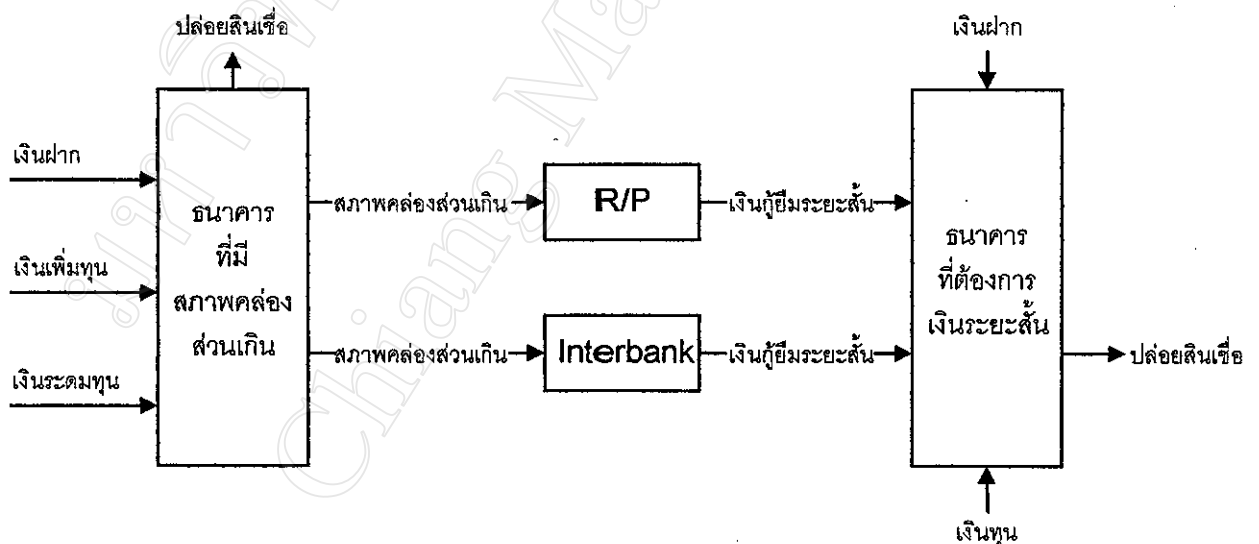
1. ตลาดซื้อคืนพันธบัตร (Repurchase Agreement , R / P หรือ Repos) เป็นการกู้ยืมเงินระหว่างสถาบันการเงินด้วยกัน โดยการซื้อหรือขายพันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรรัฐวิสาหกิจ หรือสถาบันการเงินพิเศษ ในตลาดซื้อคืนพันธบัตร โดยวิธีการผู้ที่จะเข้าไปกู้ยืมจากตลาดนี้ได้ต้องเป็นสถาบันการเงินและมีพันธบัตรฝากไว้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อต้องการที่จะกู้ครั้งใดต้องแจ้งความประสงค์ว่าต้องการที่จะขายพันธบัตร โดยมีสัญญาว่าจะซื้อคืนภายในกี่วัน ซึ่งประเภทของระยะเวลาของการซื้อคืนพันธบัตรจะแบ่งเป็น 7 ประเภท คือ 1 วันทำการ 7 วันทำการ 14 วันทำการ 1 เดือน 2 เดือน 3 เดือน และ 6 เดือน ส่วนทางด้านผู้ที่ต้องการที่จะปล่อยเงินกู้ก็ต้องแจ้งความประสงค์ไปยังธนาคารแห่งประเทศไทยเช่นกันว่าต้องการที่จะซื้อพันธบัตร โดยมีสัญญาว่าจะขายคืนตามประเภทที่กำหนดไว้ข้างต้น โดยธนาคารแห่งประเทศไทยจะทำหน้าที่เพียง Matching หรือการจับคู่เมื่อจำนวนและอัตราดอกเบี้ยของผู้ให้กู้และผู้กู้ คือผู้เสนอขายและผู้เสนอซื้อตรงกัน

2. เงินกู้ระหว่างธนาคาร (Interbank Loan) หรือเรียกว่า Interbank Market จะเป็นการกู้ยืมเงินระหว่างธนาคารเท่านั้น โดยวิธีการธนาคารที่ต้องการกู้ยืมเงินจะเสนออัตราดอกเบี้ยที่ต้องการที่เรียกว่า Bid Rate เข้ามาในตลาดและธนาคารผู้ต้องการให้กู้จะเสนออัตราดอกเบี้ยให้กู้ หรือที่เรียกว่า Offer Rate เข้ามาในตลาดเช่นเดียวกัน เมื่อจำนวนและอัตราดอกเบี้ยตรงกัน ธนาคารผู้กู้จะออกตั๋วสัญญาใช้เงิน (Promissory Note) ให้กับธนาคารให้กู้เก็บไว้เป็นหลักฐาน โดยประเภทของการกู้ยืมจะแบ่งเป็น 2 ประเภทคือประเภทชำระคืนเมื่อทวงถาม หรือเรียกว่า Call คือไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการกู้แต่ธนาคารผู้ให้กู้จะมีสิทธิ์เรียกคืนเงินกู้เมื่อไหร่ก็ได้ โดยต้องแจ้งให้ผู้กูทราบอย่างน้อย 1 วันทำการและอีกประเภทหนึ่งคือที่กำหนดระยะเวลาที่แน่นอน โดยธนาคารผู้ให้กู้และผู้กู้จะตกลงกันว่า จะกู้แบบข้ามคืน หรือเรียกว่า Overnight หรือ 7 วันทำการ 1 เดือน 2 เดือน หรืออื่น ๆ ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของทั้งสองฝ่าย

เวลาทำการของตลาดอาร์พี ใน 1 วัน จะแบ่งออกเป็น 2 รอบคือ รอบเช้าตั้งแต่เวลา 9.30 – 10.30 น. และรอบบ่ายตั้งแต่เวลา 15.30 – 16.30 น. สำหรับตลาด Interbank สามารถกู้ยืมได้ตั้งแต่ 8.30 – 16.30 น. จากเวลาทำการที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันของ 2 ตลาด ดังนั้นการกู้ยืมส่วนใหญ่จะกระทำกันในตลาด Interbank ก่อน ส่วนที่ขาดก็จะไปกู้กันในตลาดอาร์พีและตลาด Interbank ก็ได้ไม่มีข้อห้าม แต่โดยปกติแล้วอัตราดอกเบี้ยในตลาด

Interbank เป็นการกู้ยืมแบบไม่มีหลักประกัน หรือเรียกว่า Clean Loan ซึ่งผู้ให้กู้จะต้องรับความเสี่ยง 100 เปอร์เซ็นต์ การกู้ยืมในตลาดอาร์พี ดอกเบี้ยจะถูกกว่าเพราะผู้กู้จะมีพันธบัตรรัฐบาล หรือพันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลค้ำประกัน พันธบัตรกองทุนฟื้นฟูพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นประกันอยู่ จึงถือว่าไม่มีความเสี่ยง หรือที่เรียกว่า Risk Free จากอัตราดอกเบี้ยที่แตกต่างกัน ถ้าผู้กู้รายใดที่พันธบัตรเหลือจากการใช้ดำรงสำรองสภาพคล่องตามกฎหมายแล้วมักจะนิยมกู้ยืมในตลาดอาร์พีมากกว่าตลาด Interbank

ไม่ว่าจะเป็นตลาดอาร์พี หรือตลาดกู้ยืมระหว่างธนาคาร ก็เป็นตลาดเงินระยะสั้นเช่นเดียวกัน ซึ่งทั้ง 2 ตลาดนี้จะทำหน้าที่กระจายสภาพคล่องส่วนเกินจากธนาคารที่มีเงินเหลือ อาจจะมาจกเงินฝากไหลเข้าเร็วเกินไปจากเงินเพิ่มทุน หรือจากการระดมทุนในต่างประเทศ ฯลฯ แต่ไม่สามารถปล่อยสินเชื่อได้ทันไปยังธนาคารที่ขาดเงินทุนหมุนเวียนระยะสั้น เพราะอาจเกิดจากการปล่อยสินเชื่อเร็วเกินไป แต่เงินฝากยังไม่ไหลเข้าหรือรอเงินเพิ่มทุน หรือรอเงินกู้จากต่างประเทศ ฯลฯ ดังรูป 2.2

รูป 2.2 การกระจายสภาพคล่องของระบบธนาคารพาณิชย์

การบีบอัดราคดอกเบี้ยในตลาดอาร์พีลดลง โดยไม่มีการอัดฉีดสภาพคล่องจริงเข้ามาในตลาด อาจจะเป็นผลร้ายต่อระบบเศรษฐกิจเข้าไปอีก เพราะสภาพคล่องอาจจะไหลออกนอกระบบ นอกจากนั้นถ้าอัตราเงินเฟ้อยังอยู่ในอัตราสูง ยังจะเป็นแรงจูงใจให้ประชาชน

บริโศกกันมากขึ้น ดังนั้นการโอนเงินจากต่างประเทศ โดยไม่ปรับโครงสร้างการออมภายในประเทศ อัตราดอกเบี้ยคงไม่ลดลงง่าย ๆ

3. การกู้เงินสกุลต่างประเทศจากตลาดการเงินระหว่างประเทศ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ธนาคารพาณิชย์นิยมใช้ เนื่องจากต้นทุนของเงินกู้จากต่างประเทศมักจะถูกกว่าการกู้ในประเทศ อย่างไรก็ตามธนาคารจะมีความเสี่ยงในด้านอัตราแลกเปลี่ยน

4. การทำ Swap โดยทั่วไปเมื่อธนาคารพาณิชย์กู้เงินจากต่างประเทศเข้ามาแล้วธนาคารพาณิชย์มักจะทำ Swap เพื่อจำกัดความเสี่ยงด้านอัตราแลกเปลี่ยนโดยการขายเงินตราต่างประเทศเพื่อให้ได้เงินบาท โดยมีสัญญาที่จะซื้อเงินตราสกุลนั้น ๆ กลับคือ ในระยะเวลาและอัตราแลกเปลี่ยนที่ตกลงไว้ การทำ Swap จึงเป็นการแปลงความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนให้เป็นต้นทุนคงที่

5. การกู้ Loan Window เป็นแหล่งเงินกู้สุดท้ายของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งสามารถกู้ยืมได้จากธนาคารกลางในกรณีฉุกเฉิน ตามปกติธนาคารพาณิชย์ไทยแต่ละแห่งจะมีวงเงินกู้ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจัดสรรให้ โดยธนาคารพาณิชย์ไทยต้องนำพันธบัตรรัฐบาลที่ปลอดภาระไปวางค้ำประกันเงินกู้ดังกล่าวนี้

6. Intraday Liquidity Facilities (ILF) คือวงเงินสภาพคล่องระหว่างวัน ทั้งนี้ ILF มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้การโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต (Bahtnet) ของสถาบันการเงินต่าง ๆ มีประสิทธิภาพเป็นไปด้วยความสะดวกมากขึ้น

การโอนเงินรายใหญ่ทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ Bahtnet ซึ่งเป็นเครือข่ายทางอิเล็กทรอนิกส์แห่งประเทศไทยได้พัฒนาขึ้นมา เพื่อให้บริการแก่ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินบางแห่งที่มีปัญหาเงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย และมีความจำเป็นต้องโอนเงินครั้งละมาก ๆ ระหว่างกันเป็นประจำ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความคล่องตัวให้กับระบบการเงินและลดต้นทุนในการชำระหนี้ ซึ่งบาทเน็ตเป็นเพียงส่วนต่างของระบบการชำระเงินที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้พัฒนาขึ้น โดยประกอบด้วยอีกสองส่วนคือ การโอนเงินรายย่อยและการหักบัญชีเช็คทางอิเล็กทรอนิกส์

อาจกล่าวได้ว่าระบบ ILF นี้เป็นส่วนหนึ่งของ Loan Window ซึ่งเป็น Facility ที่เปิดโอกาสให้สถาบันการเงินกู้ยืมเงินจากธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อใช้ในการบริหาร

สภาพคล่องเมื่อมีความจำเป็นได้เป็นครั้งคราว ทั้งนี้ในการกู้ยืมผ่าน Loan Window นั้น สถาบันการเงินจะต้องนำพันธบัตรที่ธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันในการกู้เงิน โดยมีกระทำข้อตกลงในลักษณะของการซื้อคืนพันธบัตร หรือ Repurchase Agreement กับธนาคารแห่งประเทศไทย และ ธนาคารแห่งประเทศไทยคิดอัตราค่าตอบแทนในการซื้อขายพันธบัตรนี้ตามอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน ซึ่งในปัจจุบันเท่ากับร้อยละ 10.5 ต่อปี

ส่วนในระบบ ILF นั้นก็มีลักษณะเป็นการทำ Repurchase Agreement ระหว่างธนาคารแห่งประเทศไทยกับสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของระบบบาทเน็ต (ซึ่งในขั้นต้นประกอบด้วยธนาคารพาณิชย์เท่านั้นแต่คงจะครอบคลุมไปถึงบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ในเร็ว ๆ นี้) ทั้งนี้ในแต่ละวันธนาคารแห่งประเทศไทยจะพิจารณารับซื้อพันธบัตรที่สถาบันการเงินสมาชิกได้ฝากไว้กับธนาคารแห่งประเทศไทยในอัตราไม่เกินร้อยละ 90 ของราคาตลาดราไว้ในพันธบัตรและไม่เกินวงเงินสภาพคล่องระหว่างวันตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนด ซึ่งจะแจ้งให้แต่ละสถาบันการเงินทราบเป็นคราว ๆ ไป ทั้งนี้ พันธบัตรที่ใช้ในการกู้เงินผ่านระบบ ILF ได้แก่ พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรของรัฐวิสาหกิจ หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และมีธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นนายทะเบียนและตัวแทนการจ่ายเงิน

การกู้เงินผ่านระบบ ILF ยังมีกฎเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. สถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกระบบบาทเน็ตจะต้องแสดงความตกลงขอใช้วงเงิน ILF ตามระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทยทำการนำฝากพันธบัตรที่ธนาคารแห่งประเทศไทยและแจ้งวงเงินที่ต้องการใช้
2. ธนาคารแห่งประเทศไทยและสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกของระบบบาทเน็ตที่จะใช้ ILF จะต้องทำข้อตกลง Repurchase Agreement ระหว่างกัน โดยธนาคารแห่งประเทศไทยจะรับซื้อพันธบัตร โดยนำเงินเข้าบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของสมาชิกภายในเวลา 10.00 น. และขายคืนโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ทำการหักเงินในบัญชีเงินฝากของสมาชิกเมื่อสิ้นวัน ทั้งนี้ภายใน 17.00 น.อนึ่งสมาชิกจะสามารถใช้ประโยชน์จากวงเงิน
3. ILF ได้เฉพาะในส่วนธุรกรรมการโอนเงินที่กระทำผ่านระบบบาทเน็ตเท่านั้น ในการคิดค่าธรรมเนียมนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยจะคิดค่าธรรมเนียมการใช้งินที่ขายพันธบัตรเฉพาะจำนวนเงินที่ใช้ไปจริง และตามระยะเวลาที่นำไปใช้จริง โดยคิดเป็นนาทิจนในอัตราเท่ากับร้อยละ 1.5 ต่อปี บวกด้วยค่าเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ย Repurchase ประเภท

1 วันของช่วงเช้าและบ่ายของวันที่ขายพันธบัตรนั้น ในกรณีที่สมาชิกไม่สามารถชำระคืนได้ ภายใน 17.00 น. จะถือว่าสมาชิกขอใช้ ILF ข้ามวัน

4. ในกรณีที่เงินในบัญชีเงินฝากของสมาชิกไม่เพียงพอให้หักเพื่อชำระราคาซื้อคืน เมื่อสิ้นวัน ธนาคารแห่งประเทศไทยจะขายคืน โดยหักเงินในบัญชีเงินฝากในวันทำการถัดไปภายในเวลา 12.00 น. โดยขายคืนในราคาที่รับซื้อบวกด้วยอัตราค่าตอบแทนร้อยละ 24 ต่อปี คิดเป็นเวลา 1 วัน โดยใช้เกณฑ์ 1 ปีเท่ากับ 365 วัน นอกจากนี้ ในกรณีที่สมาชิกใช้ ILF ข้ามวัน จะมีผลทำให้สมาชิกนั้นไม่มีสิทธิใช้เงิน ILF ในวันทำการถัดไป จนกว่าจะมีการชำระคืน ILF ข้ามวันก่อน

5. ถ้าในวันทำการถัดไปเงินในบัญชีเงินฝากของสมาชิกยังไม่พอให้หักชำระราคาอีก สมาชิกจะหมดสิทธิ์ในการซื้อคืน ซึ่งสมาชิกจะต้องยินยอมให้ธนาคารแห่งประเทศไทยจัดการเกี่ยวกับพันธบัตรโอนและรับโอนกรรมสิทธิ์แทนสมาชิก ตามที่ได้ทำหนังสือแสดงความยินยอมไว้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทยในขั้นต้น

จากรายละเอียดข้างต้นจะเห็นได้ว่าระบบวงเงิน ILF น่าจะส่งผลช่วยให้การโอนเงินระบบบาทนี้มีความคล่องตัว

เครื่องมือต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ธนาคารพาณิชย์สามารถใช้เป็นช่องทางในการบริหารสภาพคล่องของธนาคารให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม เพื่อให้ธนาคารสามารถดำรงเงินสำรองตามกฎหมายในระดับที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด หรือเป็นการสำรองในยามฉุกเฉิน หากผู้ฝากเงินต้องการถอนเงินจากธนาคารเป็นจำนวนมาก ๆ หรือในกรณีที่ลูกค้าเงินกู้ต้องการใช้เงินเป็นจำนวนมาก

เครื่องมือบริหารสภาพคล่องต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้าธนาคารพาณิชย์สามารถนำมาใช้บริหารเงินให้มีประสิทธิภาพย่อมสามารถสร้างผลกำไรให้กับธนาคารพาณิชย์เอง ผลกำไรที่เกิดขึ้นจากเครื่องมือบริหารสภาพคล่องต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เงินกองทุนของธนาคารพาณิชย์มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ซึ่งธนาคารพาณิชย์อาจถูกมองในปัจจุบันว่าดูสภาพคล่อง โดยการใช้ตลาด R/P และ Interbank เป็นเครื่องมือ แต่เนื่องจาก NPL ที่สูงขึ้น ซึ่งธนาคารพาณิชย์จะต้องรับกฎเหล็กจากธนาคารแห่งประเทศไทยในการกันสำรองตลอดเวลา และ NPL ทำให้เงินกองทุนเสื่อมลง ทำให้ธนาคารพาณิชย์จะต้องปรับตัวในด้านวิธีบริหารเงินให้เกิดผลกำไร เพื่อให้องค์กรอยู่รอดในระยะยาวไว้ก่อน

2.4 มาตรการสร้างความมั่นคงในการบริหารสภาพคล่อง

มาตรการสร้างความมั่นคงในการบริหารสภาพคล่องให้กับธนาคารพาณิชย์ไทยในที่นี้ได้ให้ความสำคัญกับ 2 มาตราได้แก่มาตรา 11 เรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2541 และมาตรา 10 เรื่องการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2541 ลงวันที่ 24 สิงหาคม 2541 เนื่องจากปัญหาวิกฤตสภาพคล่อง ธนาคารแห่งประเทศไทยจำเป็นต้องมีมาตรการในทางปฏิบัติมีสภาพคล่องพอต่อศรัทธาประชาชน และมาตราที่ 10 ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล BIS ตามที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศให้ประเทศไทยรับกฎที่จะต้องปฏิบัติ

มาตรการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง

มาตรา 11 เรื่องการกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องเฉลี่ยแล้วไม่ต่ำกว่าร้อยละ 6 ของ

1. ยอดรวมเงินฝากทุกประเภท รวมทั้งเงินฝากในบัญชีผู้ที่มีถิ่นอยู่นอกประเทศ ยกเว้นเงินฝากที่มีข้อตกลงหรือเงื่อนไขห้ามถอนเงินคืนก่อนครบกำหนด 1 ปี นับแต่วันฝาก
2. ยอดรวมเงินกู้ยืมจากต่างประเทศ ซึ่งอาจชำระคืน หรืออาจถูกเรียกคืนได้ก่อนครบกำหนด 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ เว้นแต่เป็นเงินกู้ยืมตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ทั้งนี้ยอดรวมเงินฝากและยอดรวมเงินกู้ยืมข้างต้น ให้นับเฉพาะยอดรวมเงินฝากหรือยอดรวมเงินกู้ยืมของกิจการวิเทศธนกิจ เพื่อการให้กู้ยืมในประเทศ และกิจการวิเทศธนกิจเพื่อการให้กู้ยืมเป็นเงินบาทในต่างจังหวัดเท่านั้น และให้นับรวมยอดเงินซึ่งโอนเข้ามาในประเทศไทยจากสาขาหรือสำนักงานใหญ่ในต่างประเทศที่แสดงอยู่ในบัญชีระหว่างกันด้วย

สินทรัพย์สภาพคล่องที่ต้องดำรงตามมาตรา 11 ดังกล่าวต้องประกอบด้วย

- 1) เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเฉลี่ยแล้วไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2
- 2) เงินสดที่ธนาคารพาณิชย์แต่ให้ถือเป็นสินทรัพย์สภาพคล่องได้ไม่เกินร้อยละ 2.5
- 3) หลักทรัพย์ซึ่งปราศจากภาระผูกพัน ดังต่อไปนี้

ก. หลักทรัพย์รัฐบาลไทย

ข. พันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย

- ค. หุ้นกู้ พันธบัตรหรือตั๋วสัญญาใช้เงินที่กระทรวงการคลังกำกับค้ำประกันค้ำเงินและคอกเบี้ย
- ง. พันธบัตรหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ออกโดยกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงิน
- จ. หุ้นกู้ พันธบัตรหรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาาระบบสถาบันการเงินกำกับค้ำประกันค้ำเงินและคอกเบี้ย
- ฉ. หุ้นกู้ หรือพันธบัตรที่ออกโดยองค์การของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเป็นชอบหรือที่ออกโดยบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- ช. ตั๋วสัญญาใช้เงินที่ออกโดยบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์กรุงไทยธนกิจ จำกัด (มหาชน) และบัตรเงินฝากที่ออกโดยธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และบัตรเงินฝากที่ออกโดยธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ตามโครงการแลกเปลี่ยนตัว 56 บริษัทเงินทุนที่ถูกระงับการดำเนินงาน

สินทรัพย์สภาพคล่องที่ต้องดำรงตามประกาศนี้ ให้คิดจากส่วนเฉลี่ยรายปีของทุกสิ้นวัน และส่วนเฉลี่ยรายปีของยอดรวมเงินฝาก หรือเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์แล้ว กรณีทุกสิ้นวันในปีก่อน ทั้งนี้ให้ถือเอาวันที่ 8 ถึง วันที่ 22 ของเดือนเป็นปีหนึ่ง และวันที่ 23 ถึงวันที่ 7 ของเดือนถัดไปเป็นอีกปีหนึ่ง และให้นับวันหยุดทำการรวมคำนวณเข้าด้วย

วัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ให้ธนาคารกลางมีอำนาจในการกำหนดอัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝาก

1. ค้ำครองผู้ฝากเงิน โดยให้ธนาคารแต่ละแห่งระวังรักษาสภาพคล่องจำนวนหนึ่งอันเป็นอัตราขั้นต่ำสุด
2. เป็นเครื่องมือควบคุมเครดิต กล่าวคือ เมื่ออยู่ในภาวะเงินเฟ้อ ธนาคารกลางอาจจะกำหนดอัตราสินทรัพย์สภาพคล่องที่พึงดำรงให้สูงขึ้น เพื่อจำกัดการขยายเครดิต แต่เมื่ออยู่ในภาวะเงินฝืด อัตราส่วนนี้ที่พึงดำรงจะต้องลดลง เพื่อขยายเครดิตให้ได้มากขึ้น
3. เป็นการเพิ่มความสามารถของธนาคารกลางที่จะรับช่วงซื้อลดตั๋วเงิน หรือให้เครดิตแก่ธนาคาร เมื่อสถาบันเหล่านั้นมีความต้องการเงิน เนื่องจากการงานสำรองสินทรัพย์สภาพคล่องไว้ในที่แห่งเดียวคือธนาคารกลาง

4. ช่วยให้ธนาคารกลางมีรายได้จากเงินสดสำรองที่ธนาคารพาณิชย์นำมาฝากไว้บ้างด้วยการนำไปลงทุนหาผลประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธนาคารกลาง เพราะตามหลักธนาคารกลางเป็นสถาบันที่ไม่หากำไร

ตาราง 2.1 ช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง

Date of Change	Total Ratio	Minimum Deposits at Bank of Thailand (non-remunerated)	Eligible Securities	Value Cash
1962 (May 17)	6	4.5	Residual	-
1965 (May 25)	6	3	Residual	-
1969 (May 9)	7	3.5	Residual	-
1974 (May 1)	8	4	Residual	-
(Sep 6)	7	3.5	Residual	-
1976 (Feb 20)	7	3.25	Residual	-
(Nov 5)	7	3	Residual	-
1979 (Jun 22)	7	2	Residual	<2.5
1991	Renamed "Liquid Asset Requirement" and the list of eligible securities was expanded. (The list was expanded once again in 1992)			
1995 (July 20) (Only applied to commercial bank non-resident Baht deposits with maturity of less than 1 year)	7	7	-	-
1997 (Sep 8)	6	2	Residual	>2.5

ตาราง 2.2 การผ่อนปรนการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง

Date of Change	Total Ratio	Minimum Deposits at Bank of Thailand (non-remunerated)	Eligible Securities	Value Cash
<u>1996 (April)</u> Imposing 7% cash reserve on finance companies' non-resident-baht borrowing (including the issuance of P/N, B/E, and NCDs) with maturity of less than 1 year.	7	7	-	-
<u>1996 (June)</u> Imposing 7% cash reserve on financial institutions' new foreign borrowing with maturity of less than 1 year.	7	7	-	-
<u>1997 (September)</u> Imposing 6% cash reserve on non-resident deposit and foreign borrowing with less than 1 year maturity.	6	6	-	-

มาตรการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยง

สำหรับสาเหตุที่จะต้องนำมาตราฐานการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงมาใช้ก็เพราะว่ามี การปล่อยสินเชื่อในปริมาณที่สูงเกินปริมาณเงินฝาก ประกอบกับนวัตกรรมทางการเงินใหม่ ๆ ออก มามาก เช่น Options Swap ฯลฯ จึงทำให้ธนาคารต่าง ๆ ทำธุรกิจใหม่ ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่ง ธุรกิจบางรายการจะแสดงในงบดุล (On-Balance Sheet) และบางธุรกิจจะไม่แสดงในงบดุล หรือ อยู่นอกงบดุล (Off-Balance Sheet) บางธนาคารรายการนอกงบดุลจะเป็นก้อน โตมากกว่ารายการใน งบดุล รวมทั้งมีการซ่อนเร้นสิ่งต่าง ๆ ไว้ในงบดุลอีกด้วย ทำให้ธนาคารที่มีผลกำไรดี งบดุลตัว เลขสวยหรูแต่กลับล้มละลาย ผู้นำกฎนี้ออกมาใช้คือ ธนาคารเพื่อการชำระเงินระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements) หรือ BIS ภายใต้กรอบของ IMF ระบบธนาคารพาณิชย์จึงต้อง ปฏิบัติตามเงื่อนไขโดยเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงต้องมีมูลค่าถึง 8.๙% ขึ้นไป รายละเอียดเงินกอง ทุนมีดังนี้

1. เงินกองทุนชั้นที่ 1 หรืออาจจะเรียกว่า Tier 1 หรือ Core Capital ก็ได้จะประกอบด้วย

1.1 ทุนชำระแล้ว ได้แก่ หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิที่ไม่มีกำหนดไถ่ถอน และไม่สะสม เงินปันผล (Perpetual Non-Cumulative Preference Shares) ส่วนล้ามูลค่าหุ้นและ Warrants

1.2 ทุนสำรองตามกฎหมาย ซึ่งธนาคารพาณิชย์ต้องจัดสรรกำไรสุทธิไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 จนกว่าจะมีทุนสำรองตามกฎหมายไม่ต่ำกว่า 1 ใน 10 ของทุนทั้งสิ้น หรือมากกว่าข้อ ความที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ (ถ้ามี) ตามนัยประมวลกฎหมาย แห่งและพาณิชย์มาตรา 1202

1.3 เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามมติที่ประชุมใหญ่ผู้ ถือหุ้น หรือตามข้อบังคับของธนาคารพาณิชย์ แต่ไม่รวมเงินสำรองสำหรับการลดค่า ของสินทรัพย์ และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้

1.4 กำไรสุทธิคงเหลือหลังจากการจัดสรร

ทั้งนี้ ให้หักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นทุกงวดการบัญชีออกจากกองทุนชั้นที่ 1 ก่อน

2. กองทุนชั้นที่ 2 หรือเรียกว่า Tier 2 หรือ Supplementary Capital ได้แก่

2.1 ร้อยละ 70 ของมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการตีราคาที่ดิน และร้อยละ 50 ของมูลค่า ส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการตีราคาอาคารซึ่งในการตีราคาที่ดิน 5 ปี ทำได้หนึ่งครั้ง ทั้งนี้ ธนาคารพาณิชย์จะต้องหักสำรองเพื่อหนี้สงสัยจะสูญที่ยังได้ไม่ครบถ้วนตามคำสั่ง

ธนาคาร นอกจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการตีราคาที่ดินและอาคารเสียก่อน โดยธนาคารจะแจ้งหลักเกณฑ์ในการตีราคาที่ดินและอาคารในโอกาสต่อไป

5.3 เงินที่ธนาคารพาณิชย์ได้รับจากการออกตราสารที่มีลักษณะคล้ายหุ้นที่เรียกว่า HYBRID DEBT หรือ Equity Capital Instrument และเงินที่ได้จากการออกตราสารนี้ ค่อยสิทธิระยะยาวหรือเรียกว่า Subordinated Debt คือหนี้ที่มีบุริมสิทธิต่ำกว่าหนี้อื่น ๆ

ดังนั้น เมื่อได้เงินกองทุนแล้ว และรู้สินทรัพย์เสี่ยงแล้วว่ามีเท่าไร ก็จะมาเข้าสู่ตรงๆ คือ
เงินกองทุนชั้นที่ 1+2 \geq 8.5%
สินทรัพย์เสี่ยง

สาระสำคัญของมาตรา 10 (ฉบับที่ 4) คือ

1. อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงรวมยังคงอยู่ที่ร้อยละ 8.5 แต่เปลี่ยนองค์ประกอบ คือ อัตราเงินกองทุนชั้นที่ 1 จากเดิมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 6 เป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 4.25
2. ให้นำเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นปกติเข้าเป็นกองทุนชั้นที่ 2 โดยมีเงื่อนไขว่า
 - 1) ต้องกันสำรองสำหรับสินทรัพย์จัดชั้นสงสัยจะสูญ จัดชั้นสงสัย จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน และจัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ ให้ครบถ้วนเต็มจำนวนที่ต้องกันสำรอง ปี พ.ศ.2543 ก่อน
 - 2) ธนาคารพาณิชย์สามารถนำเงินสำรองที่กล่าวเป็นเงินกองทุนได้ตามจำนวนที่ กันไว้แต่ไม่เกินร้อยละ 1.25 ของยอดสินทรัพย์เสี่ยง (สินทรัพย์เสี่ยงดูรายละเอียดตามภาคผนวก)

นอกจากนี้ธนาคารพาณิชย์จะต้องดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด หากธนาคารมีความต้องการขยายสินเชื่อเพิ่มขึ้นก็จำเป็นต้องเพิ่มเงินกองทุน และถ้าเกิดผลประกอบการขาดทุน เนื่องจากสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ย่อมทำให้มูลค่าเงินกองทุนลดลง จึงจำเป็นต้องเพิ่มทุนเช่นกัน ถ้าธนาคารพาณิชย์มีความสามารถบริหารสินทรัพย์และหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ จนเกิดผลกำไรก็ย่อมทำให้มูลค่าเงินกองทุนเพิ่มสูงขึ้น

ข้อดีของการดำรงเงินกองทุนสินทรัพย์เสี่ยงให้ได้มาตรฐานสากล

1. คุ้มครองผู้ฝากเงิน เนื่องจากเงินกองทุนที่แข็งแกร่งและมีมากพอ

2. ช่วยให้ธนาคารพาณิชย์ดำเนินงานด้วยความระมัดระวังในการจัดการสินทรัพย์และหนี้สินในรายการงบดุล และรายการนอกงบดุลให้มีประสิทธิภาพ ถ้าลงทุนในสินทรัพย์เสี่ยงมากไป ทำให้อัตราส่วนเงินกองทุนนั้นลดต่ำลง ธนาคารพาณิชย์จะต้องมีศักยภาพในการดำเนินงานให้ได้ผลกำไรที่สูงเพื่อเพิ่มพูนมูลค่าเงินกองทุน

3. เพิ่มศักยภาพในการดำเนินกิจการในอนาคต ถ้าธนาคารพาณิชย์นั้นมีเงินกองทุนที่เพียงพอและมีจำนวนมาก